

Секція: Бухгалтерський облік, аналіз та аудит

Кочин Тетяна Михайлівна

здобувач кафедри обліку і аудиту

Житомирського державного технологічного університету

м. Житомир, Україна

АНАЛІЗ КОРПОРАТИВНИХ СКАНДАЛІВ З ФАЛЬСИФІКАЦІЄЮ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

За останні десятиліття світова економіка зазнала численних збитків, причиною яких є превалювання вимог до детальності та оперативності інформації бухгалтерського обліку та звітності над контролем за її якістю для внутрішніх та, в більшій мірі, для зовнішніх стейкхолдерів. Дослідження гучних бухгалтерських скандалів ілюструє, що неналежна увага до забезпечення якості та контролю за якістю облікової інформації та інформації наведеної у звітності має великий спектр наслідків як економічного, так і соціального характеру, що містять загрозу не тільки для функціонування та безпеки конкретних суб'єктів господарювання, які зазнали фальсифікації чи маніпулювання, а й визначають фінансову стійкість та стабільних цілих галузей та економіки в цілому.

В Європі найбільш гучний скандал відбувся в 2003 р., коли італійська компанія Parmalat зробила заяву про захист від кредиторів. Намагаючись приховати зниження прибутку та нездатність обслуговувати борг в розмірі 7 млрд. євро., керівництво компанії вдалося до сумнівних фінансових операцій та фальсифікації фінансової звітності, зокрема:

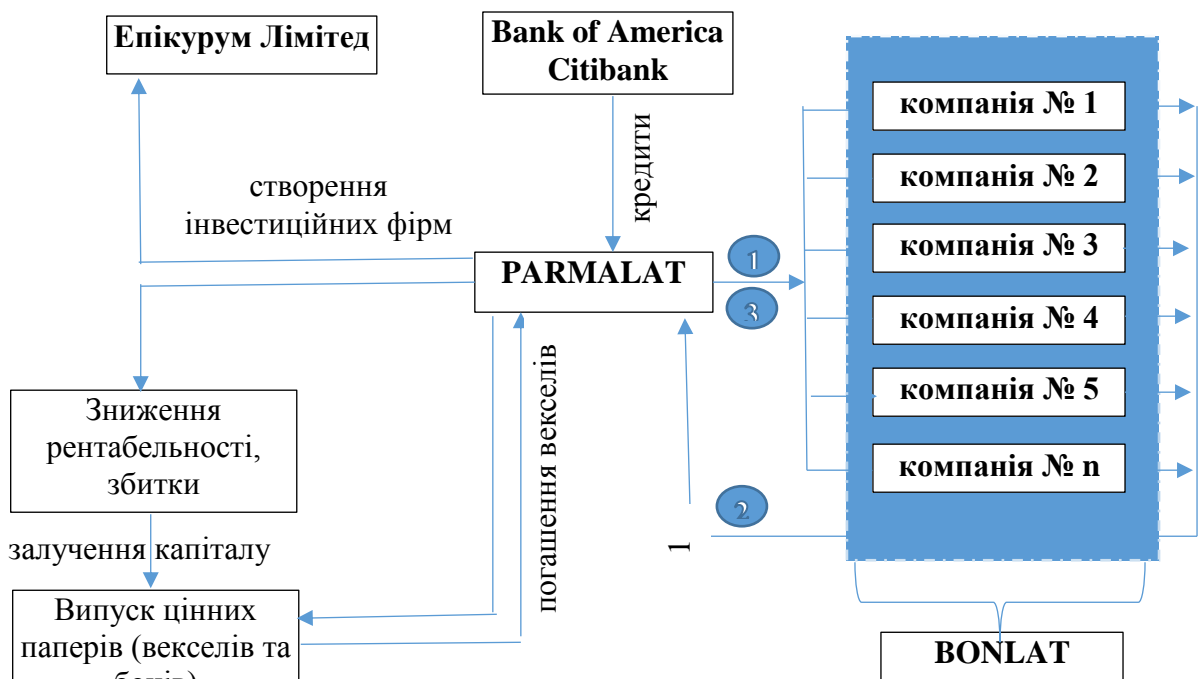
– фальсифікація наявності грошових коштів та підробка документів (поштовхом для початку розслідувань стало виявлення працівниками Bank of America факту підробки документів, які

засвідчували наявність на рахунках фонду Bonlat Financing, що належав Parmalat 4,2 млрд.євро [2]);

– фіктивна реалізація неіснуючих товарів офшорним компаніям, які не здійснювали реальну комерційну діяльність [3], зокрема, порошкового молока;

– створення 200 дочірніх підприємств для фальсифікації – виводу активів, виключення з консолідації з відображенням прибутку тощо, що дозволяло оприлюднювати стабільну фінансову звітність, в той час, як фактичні чисті зобов'язання у вісім раз перевищували задекларовані. За допомогою мережі офшорних фірм стало можливим приховати виведення близько 10 млрд. євро (1 % ВВП Італії), прибуток корпорації, за даними слідчих, завищено в п'ять разів [2]).

В загальному вигляді факти фальсифікації Parmalat відображено на рис. 1.

- 1 – реалізація фіктивної продукції
- 2 – розрахунок за фіктивну продукцію за рахунок кредитів
- 3 – передача боргових зобов'язань

Рис. 1. Узагальнена схема фальсифікації фінансового стану Parmalat

Ще одним напрямком фальсифікації Parmalat були операції з цінними паперами. Мошенський С.З. наводить приклад використання фіктивних векселів у краху компанії [3]. Як видно на рис 1. виникнення збитків та зниження рентабельності викликало необхідність в залученні капіталу, що було здійснено за рахунок випуску цінних паперів (векселів та бонів). Через нестачу коштів для погашення виданих векселів видавались нові фіктивні векселя. Для приховування заборгованості та збитків були створені офшорні компанії, яким реалізовувалась неіснуюча продукція. Розрахунок за фіктивну продукцію відбувався за рахунок позик, які надавались самим Parmalat, які, в свою чергу, компанія отримувала в кредит в банках. Parmalat передавав боргові зобов'язання по рахункам позабалансовим підрозділам, що дозволяло виключити їх з бухгалтерського обліку та відображати позики як активи чи інвестиції. З цією метою створювались інвестиційні фірми, пізніше офшорні компанії були об'єднані в Bonlat. Якому були передані неіснуючі кредити, а також векселя, які були записані як майно третіх осіб, що дозволяло зменшити заборгованість. Під час слідства було встановлено, що векселя та бони Parmalat були фіктивними.

Банкрутство Parmalat, внаслідок вагомого значення компанії в економіці Італії, мало значні економічні та соціальні наслідки, в також викликали обговорення участі у формуванні та реалізації схем фальсифікації банків та аудиторських фірм, звинувачення були висунуті аудиторській компанії Grant Thornton та Deloitte Touche Tohmatsu, які протягом тривалого часу не виявляли порушень у відображенні діяльності компанії у фінансовій звітності. В 2004 р. Parmalat звернулась до суду з позовом на суму 10 млн. дол. до Grant Thornton та Deloitte Touche Tohmatsu, як компенсацію за їх непрофесійність [1], нездатність виявити помилки, а також представників аудиторських фірм було звинувачено у

безпосередній участі у фальсифікації, що, знову ж таки, привертає увагу до якості зовнішнього контролю та його участі в оцінці якості системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю.

Література

1. Parmalat sues former auditors for \$10bn [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.independent.co.uk/news/business/news/parmalat-sues-former-auditors-for-10bn-557185.html>
2. История взлета и падения компании Parmalat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://landlord.ua/news/istoriya-vzleta-i-padenia-kompanii-parmalat/>
3. Мошенський С.З. Вексель. Базовые концепции. Киев-Ровно: Планета-Друк, 2007. – 1284 с.